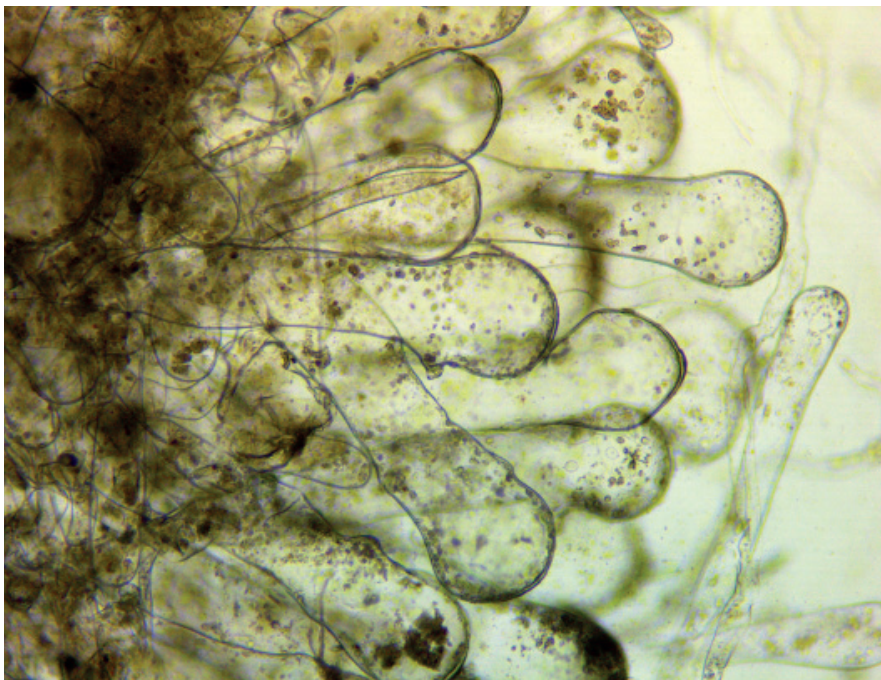

CS-VERSLAG – RIEN DE RUIJTER

In dit eerste verslag van dit jaar zitten meldingen van begin 2018 tot begin 2019. Toen dit verslag al bijna klaar was, kreeg ik nog een hele serie waarnemingen, waarvan ik er een aantal moet bewaren voor het komende verslag. Het nu volgende verslag kwam tot stand door waarnemingen van Jurgen Memelink, Sieneke Langelaan, Ellen van der Niet, Hanny van Wijgerden, Jonneke de Jager, Trudy Kühne, Wim Loning, Henk Witte, Arie Twigt, Peter Moerdijk, Wilbert Kerkhof, Marianne Ottervanger, Strandwacht Neeltje Jans, Strandwacht IJmuiden, Pieter Smit, Wim Klomp, Linda en Jesse Prins, Marja van den Berg, Rob Dekker, J. van der Hoek, Frank Perk en mijzelf.

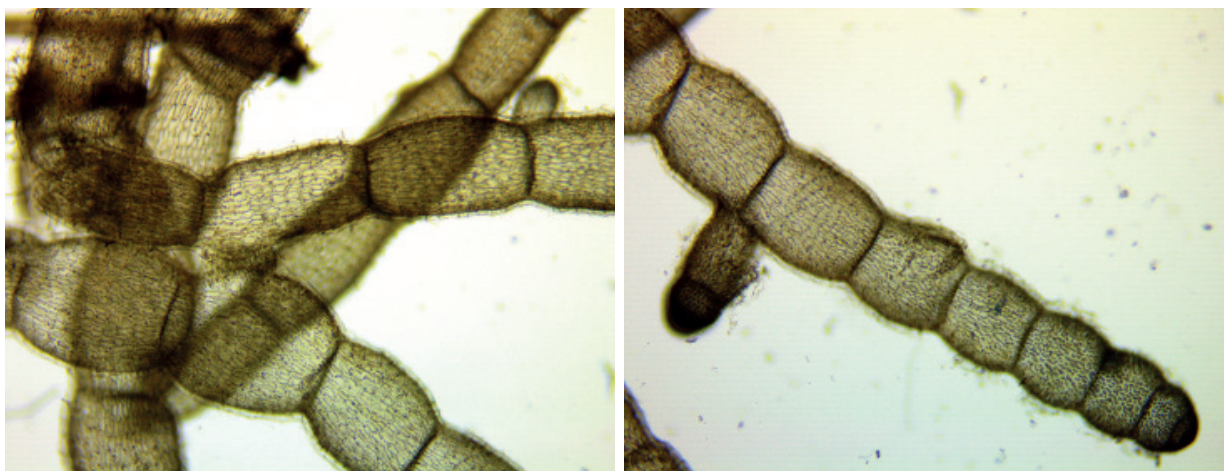
WIERNEN

Frank Perk stuurde een lijstje met wieren die hij vond op riemwiervoetjes die werden gevonden bij IJmuiden op 19-01-18. Van de bruinwieren meldde hij knotswier *Ascophyllum nodosum*, blaaswier *Fucus vesiculosus*, hauwwier *Halidrys siliquosa*, bolwier *Saccorhiza polyschides*, Japans bessenwier *Sargassum muticum* en riemwier *Himanthalia elongata*. Op dit riemwier zaten weer andere wieren zoals het groenwier Frans viltwier *Codium tomentosum* (fig. 1) en de bruinwiertjes *Elachista scutulata* en bruin pluchewier *Herponema velutinum*.

Figuur 1. Frans viltwier *Codium tomentosum* - utriculi zonder stekelpuntjes (foto: Frank Perk).

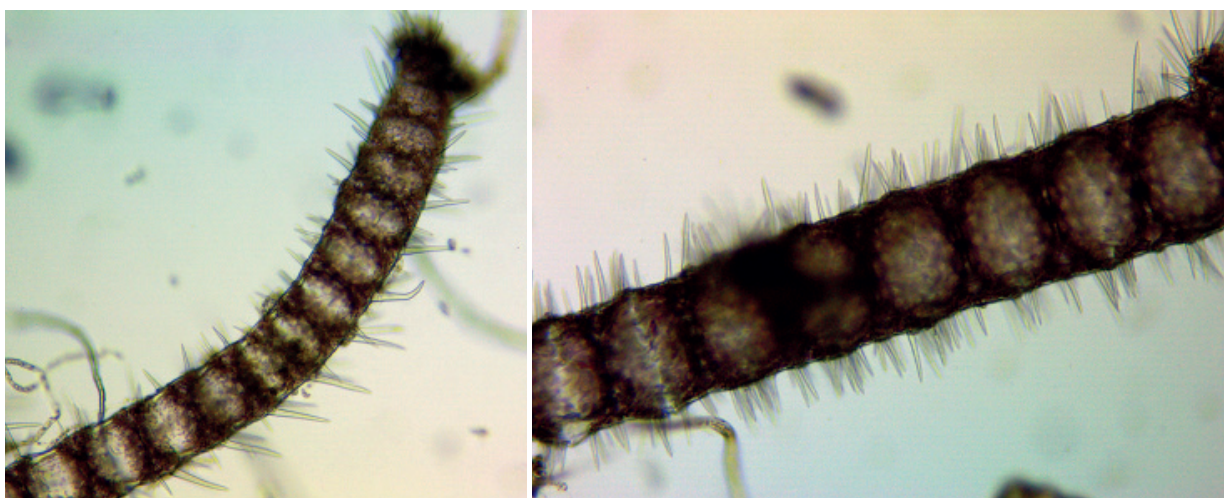
Op de riemwiervoetjes zat een hele serie roodwieren, zoals *Aglaothamnion hookeri*, *Antithamnion cruciatum*, *Callithamnion cf. granulatum*, *Callithamnion tetricum*, *Champia parvula* (een vrij bijzondere soort; fig. 2). stekelig moswier

Figuur 2. *Champia parvula* - de dwarswanden scheiden segmenten; de celwanden vormen de netvormige structuur van de segmenten (foto's: Frank Perk).

Chondracanthus (Gigartina) acicularis, gestekeld horentjeswier *Ceramium cimbricum*, *Ceramium echionotum* (fig. 3), rood horentjeswier *Ceramium virgatum*, koraalwier *Corallina officinalis*, rood kroeswier *Cryptopleura ramosa*, de Falkenbergia-fase van *Asparagopsis armata* (harpoenwier), druifwier *Gastroclonium ovatum*, *Heterosiphonia plumosa*, geveerd worstjeswier *Lomentaria clavellosa*, rendiergeweiwier *Osmundea pinnatifida*, rose kalkkorstwier *Phymatolithon lenormandii* en fijn buiswier *Polysiphonia stricta*.

Op 27-11 was ik op het strand tussen Bergen aan Zee en de Kerf. Ik vond daar een takje veelvertakt pluimwier *Dasysiphonia japonica*. Op 14-12 was ik ook op dat stukje strand en toen verzamelde ik o.a. *Ceramium cimbricum*, tong-

Figuur 3. *Ceramium echionotum* - met eencellige stekels (foto: Frank Perk).

wier *Hypoglossum hypoglossoides*, knoopwier *Gracilaria gracilis*, *Phyllophora* cf. *crispa*, Iers mos *Chondrus crispus*, *Ulva* cf. *rigida* en *Ulva prolifera*.

Jurgen Memelink was op 02-01-19 op het strand bij Zandvoort. Hij zag daar veel losse takken van het knotswier *Ascophyllum nodosum*, blaaswier *Fucus vesiculosus*, riemwier *Himanthalia elongata* en 3 takjes hauwwier *Halidrys siliquosa*. Ikzelf was die dag ook op het strand, maar dan bij Bergen aan Zee. En ook ik vond veel losse takken van deze soorten; ik vond echter geen hauwwier, maar Japans bessenwier *Sargassum muticum*. Op deze bruinwieren groeide een aantal andere wiertjes, zoals bleek horentjeswier *Ceramium pallidum*, klein buiswier *Vertebrata (Polysiphonia) lanosa*, met daar weer op *Aglaothamnion* cf. *hookeri* en *Pilayella littoralis*; op één van de takjes *Sargassum muticum* zat *Aglaothamnion* spec. En opnieuw dank ik Herre Stegenga hartelijk voor de hulp bij de determinatie van de meeste soorten.

WEEKDIEREN

Een doublet van de gevlamde tapijtschelp *Polytapes rhomboides* werd gevonden op 29-04 door de strandwacht bij IJmuiden.

Henk Witte stuurde een lijstje met vondsten bij Camperduin van 15-05. Zo vond Henk o.a. 1x paardenzadel *Anomia ephippium*, 1x dubbeltjesschelp *Lucinella divaricata*, 2x grote zwaardschede *Ensis magnus*, 1x ovale venusschelp *Timoclea ovata*, 1x fragment penhoren *Turritella communis*, 21x muizenkeutel *Bittium reticulatum* en 1x gestreept priemhorentje *Turbonilla rufa*.

Trudy Kühne meldde van de strandwacht bij Petten op 10-10 een klep van de wijde mantel *Aequipecten opercularis*, op 22-10 een groot fragment van de geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus* (fig. 4) en op 08-11 een stuk veen met daarin tien juveniele doubletten van de witte boormossel *Barnea candida* (5x levend). Op 22-11 lag er een groot fragment van een noordkromp *Arctica islandica* en een rechter klep van de artemisschelp *Dosinia exoleta*.

Arie Twigt meldde van 27-10 een slotfragment van de brede strand-schelp *Macra glauca* van het strand bij Katwijk.

Figuur 4. Geruite tapijtschelp *Ruditapes decussatus* (uit: Knorhaan 62).

Marja van den Berg verzamelde op 06-10, in een gruisbank bij paal 11 op Texel, een priktolhoren *Calliostoma zizyphinum*, een doublet van de melkwitte arkschelp *Striarca lactea* en 15x witte boormossel *Barnea candida*. Een dag later raapte ze daar een klep van een prismatische dunschaal *Abra prismatica* op. Op dezelfde locatie vond J. van der Hoek op 02-11 een doublet van een geplooid zonnenschelp *Gari fervensis*.

Rob Dekker en Marja van den Berg meldten op 24-11 de vondst van twee doubletten van het groot tafelmesheft *Ensis siliqua* (op Texel vrij zeldzaam), opnieuw een doublet van een melkwitte arkschelp *Striarca lactea*, een verdikte fuikhoren *Tritia (Nassarius) incrassatus* en twee trapgevels *Propebela turricula*. Ook deze vondsten werden gedaan rond paal 11 op Texel. Rob was op 31-12 in de Slufter en vond daar 5 exemplaren van de gewone kwelder-slak *Alderia modesta*.

Op 27-11 nam ik bij Bergen aan Zee een emmer vol met aangroei mee van het strand. Tussen dat aangroei vond ik 4x Noorse rotsboorder *Hiatella arctica*, 1x manteldekschelp *Monia patelliformis* en 10x kleine paardenmossel *Modiolula phaseolina*. In wat gruis dat ik daar die dag verzamelde, vond ik o.a. 2x spoelhoren *Acteon tornatilis* (juveniel), 1x *Bittium scabra*, 2x trapgevel *Propebela turricula*, 8x slank gordelhorentje *Onoba aculeus*, een topfragment van een juveniele klep van de paardenmossel *Modiolus modiolus* en 90x Amerikaanse boormossel *Petricola pholadiformis*, maar dan van die hele juveniele doubletjes van 1 tot 4 mm die bijna nog helemaal bruin zijn.

Van Peter Moerdijk kreeg ik een aantal waarnemingen van het strand van Neeltje Jans. Zo vond hij daar op 16-12 een klep van het klein tafelmesheft *Ensis minor*, negen halfwas doubletten van de grote zwaardschede *Ensis magnus*, ruim honderd doubletten (waarvan sommige levend) van het zaagje *Donax vittatus*, een klep van de Filipijnse tapijtschelp *Ruditapes philippinarum*, ruim honderd doubletten van de tapijtschelp *Venerupis senegalensis* (sommige ook nog levend), een doublet van de wijde mantel *Aequipecten opercularis*, vier doubletten van de venusschelp *Chamelea striatula* en een doublet van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum*.

Wilbert Kerkhof en Marianne Ottervanger waren op 27-12 op Terschelling en bij de Boschplaat vonden ze o.a. een groot aantal exemplaren van het groot tafelmesheft *Ensis siliqua* en een groot exemplaar van de penhoren *Turritella communis*. Op 10-01-19 was Wilbert op het strand bij de Noordpier bij Velzen-Noord en vond daar, na een periode met harde noordwesten-

wind, veel levende exemplaren van de otterschelp *Lutraria lutraria*, de halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata* (heel veel), de tapijtschelp *Venerupis senegalensis* (± 20), het nonnetje *Macoma balthica* en de grote strandschelp *Macra stultorum*.

De strandwacht van Neeltje Jans meldde van 11-01-19 ook een groot aantal doubletten van de otterschelp *Lutraria lutraria*, de halfgeknotte strandschelp *Spisula subtruncata* en de tapijtschelp *Venerupis senegalensis*. Van de laatste twee waren er ook veel doubletten bij met schelpdier. Verder vonden ze o.a. doubletten van de Noorse hartschelp *Laevicardium crassum*, de afgeknotte gaper *Mya truncata*, de stevige strandschelp *Spisula solida* en de venusschelp *Chamelea striatula*, waarvan enkele met schelpdier. Ook werd er melding gedaan van een noordhoren *Neptunea antiqua* en tientallen doubletten van de wijde mantel *Aequipecten opercularis*, waarvan enkele met schelpdier. Op het waarnemingsformulier van 28-12 staat dat er een dood exemplaar van een grote pijlinktvis *Todarodes saggitatus* werd gevonden op het strand van Neeltje Jans (fig. 5).

Figuur 5. Grote pijlinktvis *Todarodes saggitatus* (foto's: Rien Pronk).

KREEFTACHTIGEN

De grijze zwemkrab *Liocarcinus vernalis* werd massaal gevonden bij IJmuiden op 18-02. De strandwacht meldde daar honderden dode exemplaren en één levende. Verder vonden ze daar die dag o.a. 8x helmkrab *Corystes cassivelaunus* (waarvan twee met eieren), 2x nagelkrab *Thia scutellata*, 2x gewimperde zwemkrab *Liocarcinus navigator* en 3x gemarmerde zwemkrab *Liocarcinus marmoreus*.

De gemarmerde zwemkrab *Liocarcinus marmoreus* werd ook gevonden op 04-11 door Rob Dekker bij paal 12 op Texel. Twee weken later vond hij daar nog een exemplaar. Op 24-11 meldde Rob ruim honderd kwalvlooien *Hyperia galba* in een aantal zeepaddestoelen *Rhizostoma octopus*. Dit verschijnsel werd ook al gezien door de strandwacht bij IJmuiden. Ook zij vonden op 30-06 honderden exemplaren maar dan in oorkwallen *Aurelia aurita* (fig. 6).

Figuur 6. Kwalvlooien *Hyperia galba* (foto's: Frank Perk).

Een schaar van de Chinese wolhandkrab *Eriocheir sinensis* werd gevonden op Texel door Wim Loning op 24-11. Het was een onderdeel van een vervellingshuid.

Ellen van der Niet, Sieneke Langelaan en Hanny van Wijgerden liepen op 06-12 strandwacht bij Langevelderslag. Het strand leek op het eerste oog niet zo spannend. Er lagen wel veel rollen 'apenhaar' en toen die werden bekeken, vonden ze een aantal levende juveniele krabben: 3x gewimperde zwemkrab *Liocarcinus navigator*, 10x porseleinkrabbetje *Pisidia longicornis* en een ruig krabbetje *Pilumnus hirtellus*.

Ik nam op 14-12 ook wat apenhaar mee omdat daar wat wiertjes in zaten en daartussen vond ik ook 6x *Pisidia longicornis*, 1x *Pilumnus hirtellus* en 2x de zeepissebed *Idotea granulosa*.

MOSDIERTJES

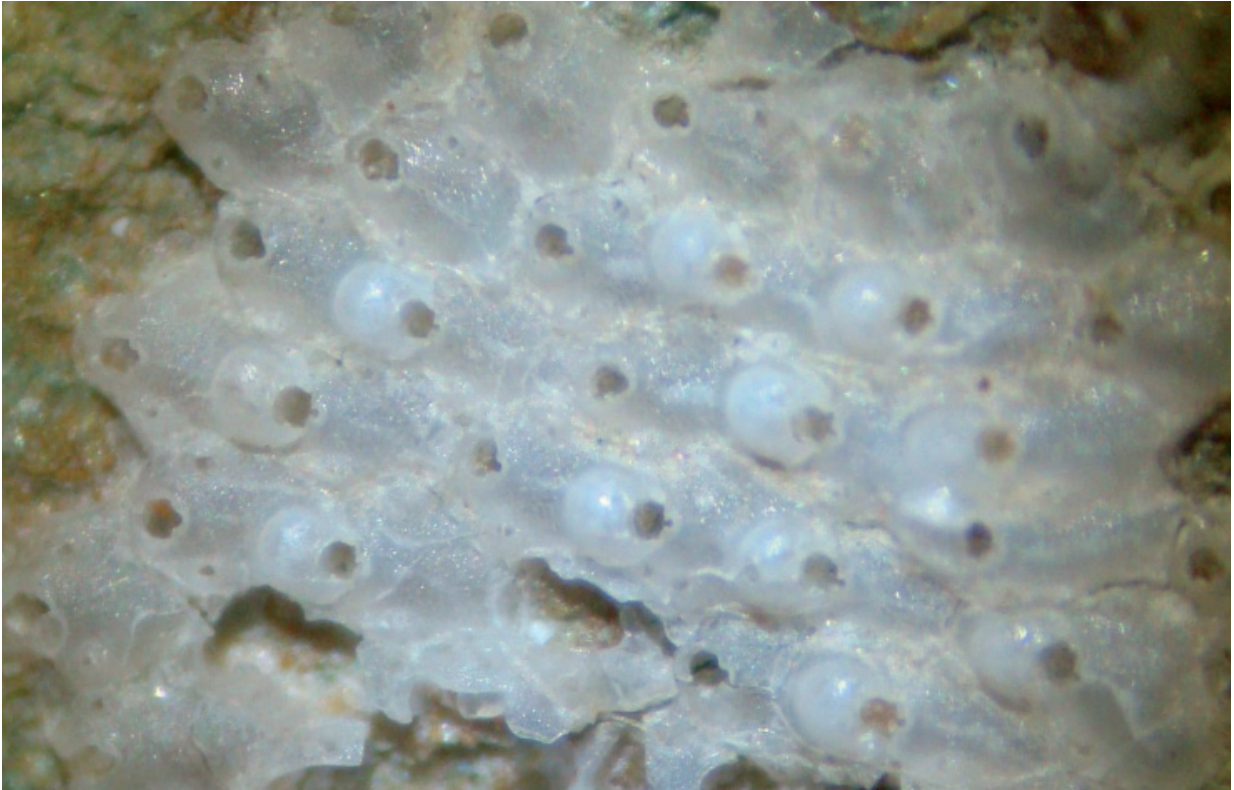
Sieneke Langelaan was op 06-12 wat eerder op het strand dan de andere lopers van de strandwacht bij Langevelderslag, en vond ten zuiden van het traject een bosjes van het paars vogelkopmosdiertje *Bugula neritina*. Ik vond op 14-12 ook een bolvormig struikje van deze soort bij Bergen aan Zee en daarin zat ook een kolonie van het vogelkopmosdiertje *Bugula stolonifera*. Op 02-01-19 vond ik bij Bergen aan Zee een stuk blauw schuimplastic met daarop negentien soorten mosdiertjes. De meest opvallende waren *Parasmittina trispinosa*, *Escharina vulgaris* (fig. 7), *Escharella labiosa*, *Smittoidea reticulata*, *Crisia aculeata*, *Rhynchozoon bispinosum*, *Aetea sica*, *Porella concinna* en *Figularia figularis* (fig. 8).

STEKELHUIDIGEN

Een massale stranding van de gewone slagster *Ophiura ophiura* meldde Wilbert Kerkhof op 10-01-19. Op het strand ten noorden van de Noordpier tussen Velzen-Noord en Wijk aan Zee lagen misschien wel een miljoen exemplaren. Wilbert schreef dat hij een levend tapijt zag van 30x100 m en daarna nog een lint van bijna een kilometer in een aanspoelsellijn (fig. 9).

Figuur 9. Gewone slangesterren (foto: Wilbert Kerkhof).

Figuur 7. Het mosdiertje *Escharina vulgaris* (foto: Rien de Ruijter).

Figuur 8. Het mosdiertje *Figularia figularis* (foto: Rien de Ruijter).

GEWERVELDEN

Van Jurgen Memelink kreeg ik een lijstje met vondsten van eikapsels. Zo vond hij bijv. op 20-05 43x hondshaai *Scyliorhinus canicula* en 6x stekelrog *Raja clavata* en op 10-09 1x *Raja clavata* en 1x gevlekte rog *Raja montagui*. Deze laatste soort vond ik 2x bij Bergen aan Zee op 27-11 samen met een eikapsel van de blonde rog *Raja brachyura* (opgeweekt 110 x 65 mm). Op 11-12 vond ik tussen Egmond aan Zee en Castricum aan Zee 13x stekelrog *Raja clavata* (opgeweekt gemiddeld 66 x 50,7 mm) en op 14-12 bij Bergen aan Zee 4x *Raja clavata*.

Wilbert Kerkhof meldde twee eikapsels van de sterrog *Amblyraja radiata* van Terschelling op 27-12. Op 05-01-19 liep hij van Egmond aan Zee naar het zuiden en vond 56x stekelrog *Raja clavata*, een paar keer gevlekte rog *Raja montagui* en 1x blonde rog *Raja brachyura*. Ook op 10-01-19 vond hij bij Velzen-Noord een aantal eikapsels van *Raja clavata* en *Raja montagui*. Op 11-01-19 was Wilbert op Texel en vond op het strand van de Hors 3x *Raja clavata*. Aan de andere kant van het Marsdiep ging hij op de terugweg nog even bij Huisduinen het strand op. Daar verzamelde hij 21x *Raja clavata*, 3x *Raja montagui* en 1x *Amblyraja radiata*.

En dat de tijd van de roggeneieren weer is aangebroken, blijkt ook uit het lijstje dat Pieter Smit me stuurde. Hij liep samen met Wim Klomp, in de periode rond de jaarwisseling, langs de Helderse zeeoever en meldde 44x hondshaai *Scyliorhinus canicula*, waaronder een tros van 17 stuks, 190x *Raja clavata*, 29x *Raja montagui*, 3x *Amblyraja radiata* en 4x *Raja brachyura*. Van deze laatste soort werd op 20-01-19 ook een eikapsel gevonden bij Katwijk door

Figuur 10. Kortsnuitzeepaardje *Hippocampus hippocampus* (foto: Linda Prins).

Ellen van der Niet en Jonneke de Jager, samen met een eikapsel van *Raja clavata*, *Raja montagui* en 40x *Scyliorhinus canicula*, waaronder een bos van 34 stuks.

Een kortsnuitzeepaardje *Hippocampus hippocampus* werd gevonden op 07-01-19 door Linda en Jesse Prins langs de Friese waddendijk bij Moddergat (fig. 10). Het diertje leefde nog en is voorzichtig teruggezet in dieper water.

e-mailadres CS-man: rien-tien@ziggo.nl